

Bryssel den 20.3.2020
COM(2020) 123 final

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET

om aktivering av den allmänna undantagsklausulen i stabilitets- och tillväxtpakten

Covid-19-pandemin har lett till en större ekonomisk chock som redan har en betydande negativ inverkan i Europeiska unionen. Krisens effekter för BNP-tillväxten beror på både hur länge pandemin pågår och hur varaktiga åtgärder nationella och europeiska myndigheter vidtar för att bromsa dess spridning, skydda produktionskapaciteten och hålla uppe den samlade efterfrågan. I sitt meddelande av den 13 mars 2020 om en samordnad ekonomisk reaktion på utbrottet av covid-19 presenterade kommissionen, på grundval av en scenarioanalys, ett ekonomiskt scenario som visade att BNP i reala termer skulle kunna minska med 1 % i EU år 2020. I meddelandet framhölls att det inte går att utesluta mer negativa scenarier med mer långtgående effekter av pandemin. Utvecklingen sedan dess tyder på att sådana negativa scenarier har blivit sannolika. Om man antar att hälsokrisen fortsätter fram till början av juni eller ännu längre kan nedgången i den ekonomiska aktiviteten 2020 bli jämförbar med nedgången 2009, vilket var det värsta året under den ekonomiska och finansiella krisen.

Medlemsstaterna har redan vidtagit eller är i färd med att vidta budgetåtgärder och andra åtgärder för att stärka hälso- och sjukvårdssystemens kapacitet och ge hjälp till de medborgare och sektorer som drabbas hårdast. Betydande likviditetsstödåtgärder och andra garantier håller också på att antas, även om dessa åtgärder inte direkt påverkar de offentliga finanserna.

Kommissionen övervakar noggrant dessa åtgärder, som tillsammans med nedgången i den ekonomiska aktiviteten kommer att bidra till betydligt större budgetunderskott. Kommissionen och rådet har redan gjort klart att allt flexibilitetsutrymme i stabilitets- och tillväxtpakten ska utnyttjas i samband med åtgärder knutna till utbrottet av covid-19. Eftersom krisen är en händelse som ligger utanför regeringarnas kontroll och har stor inverkan på de offentliga finanserna gäller paktens bestämmelse om ”ovanliga händelser”. Detta innebär att budgetkonsekvenserna av de ovan nämnda åtgärderna inte kommer att tas med när kommissionen bedömer efterlevnaden av stabilitets- och tillväxtpakten. En bedömning kommer att göras, däribland av de utgifter som kommer i fråga för klausulen om ovanliga händelser, på grundval av faktiska uppgifter som tillhandahålls av medlemsstaterna.

Omfattningen av de finanspolitiska insatser som behövs för att skydda EU-medborgare och företag från krisens konsekvenser och stödja ekonomin efter pandemin kräver att mer långtgående flexibilitet utnyttjas inom ramen för stabilitets- och tillväxtpakten.

EU måste fortsätta agera skyndsamt, kraftfullt och samordnat med tanke på krisens snabba utveckling. Under videokonferensen med medlemmar av Europeiska rådet den 17 mars 2020 aviserade kommissionens ordförande att den så kallade allmänna undantagsklausulen ska aktiveras omgående. Klausulen infördes som en del av ”sexpacksreformen” av stabilitets- och tillväxtpakten 2011, där lärdomar drogs av den ekonomiska och finansiella krisen. Den erfarenheten visade bland annat att det måste finnas särskilda bestämmelser i EU:s offentligfinansiella regler som gör det möjligt att samordnat och under ordnade former avvika från de normala kraven för alla medlemsstater i en allmän krissituation som orsakats av en allvarlig konjunkturedgång inom euroområdet eller i EU som helhet.

Klausulen, som fastställs i artiklarna 5.1, 6.3, 9.1 och 10.3 i förordning (EG) nr 1466/97 och artiklarna 3.5 och 5.2. i förordning (EG) 1467/97 underlättar samordningen av budgetpolitiken i en tid med en allvarlig konjunkturedgång.

Den allmänna undantagsklausulen medger att medlemsstaterna vidtar budgetåtgärder för att hantera situationen på lämpligt sätt, inom ramen för stabilitets- och tillväxtpaktens förebyggande och korrigerande förfaranden. När det gäller den förebyggande delen sägs det närmare bestämt i artiklarna 5.1 och 9.1 i förordning (EG) 1466/97 att ”i perioder av allvarliga konjunkturedgångar för euroområdet eller unionen som helhet kan medlemsstaterna tillfälligt tillåtas avvika från anpassningsbanan för att nå det medelfristiga budgetmål[et]”. När det gäller den korrigerande delen

föreskrivs i artiklarna 3.5 och 5.2 att rådet, i händelse av en allvarlig konjunkturedgång inom euroområdet eller inom EU som helhet, på rekommendation av kommissionen får besluta att anta en reviderad finanspolitisk strategi.

Den kommande bedömningarna av medlemsstaternas stabilitets- och konvergensprogram, vårprognosen och de landsspecifika rekommendationer som därefter utfärdas av rådet på förslag av kommissionen utgör ett tillfälle att säkerställa denna nödvändiga samordning och att ge vägledning för att uppnå en understödjande finanspolitisk inriktning på nationell och övergripande nivå.

På grundval av dessa överväganden, och med tanke på den förväntade allvarliga konjunkturedgången, anser kommissionen att villkoren för att aktivera den allmänna undantagsklausulen är uppfyllda, för första gången sedan den kom till 2011, och uppmanar rådet att godkänna denna slutsats i syfte att skapa klarhet för medlemsstaterna.

Den allmänna undantagsklausulen avbryter inte stabilitets- och tillväxtpaktens förfaranden. Den möjliggör för kommissionen och rådet att vidta de nödvändiga politiska samordningsåtgärderna inom ramen för paktens, samtidigt som man avviker från de budgetskyldigheter som normalt skulle gälla.